

Мицик Г. М.

аспірант Запорізького національного університету,
асистент кафедри прикладної психології та логопедії
Бердянського державного педагогічного університету

ПРО ОНОВЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Глобалізація світу та розбудова єдиної Європи перетворюють інтеграцію національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів на обов'язкову умову буття української держави [4, с. 165]. Це зумовило необхідність пошуку та реалізації новітніх підходів до забезпечення якісно нового рівня професійної підготовки педагогічного персоналу на засадах збереження національних надбань та використання кращих зразків світового досвіду, про що наголошується у сучасних програмних документах України [1, с. 4].

Створення системи прямих зв'язків у галузі освіти й науки з зарубіжними країнами дає можливість українським закладам вищої освіти з'ясувати, наскільки результати навчання їхнього випускника узгоджуються зі стандартам країн Європейського Союзу, звідси, на що він може розраховувати в майбутньому. Досягнення наших зарубіжних колег мають стимулювати зміни в системі підготовки фахівців. Особливий інтерес становить європейський досвід підготовки фахівців-логопедів.

Ще у 1926 р. В. П. Кащенко з гордістю писав про те, що московський педагогічний інститут дитячої дефективності, і ленінградський педагогічний інститут нормальної і дефективної дитини, що виникли одночасно, є справжніми піонерами в загальноєвропейському масштабі в справі вищої освіти фахівців за всіма видами дитячої дефективності і соціально-правової охорони дитинства [3]. Педагоги двох провідних дефектологічних факультетів в СРСР

розробляли зміст вищої дефектологічну освіти, шукали продуктивні форми та методи підготовки педагогів для спеціальної школи [2, с. 80]. Однак, слід відзначити, зазначені процеси в СРСР аж ніяким чином не прискорили підготовку у закладах вищої освіти логопедів. Лише здійснювалося викладання «Логопедії» як окремого навчального курсу в рамках освітньої програми професійної підготовки сурдопедагогів, олигофренопедагогів і тифлопедагогів. Першим, хто почав підготовку фахівців-логопедів був Московський педагогічний державний інститут імені В. І. Леніна, в якому у 1946-1947 р. при дефектологічному факультеті було відкрито спеціальне логопедичне відділення. Тому можна стверджувати, що свого розвитку вища школа підготовки логопедів як в СРСР так і країнах Західної та Східної Європи набула тільки після Другої світової війни.

На сьогодні система професійної підготовки фахівців-логопедів за кордоном є достатньо розгалуженою: в Бельгії її здійснюють 13 навчальних закладів, у Німеччині – 32 (разом з логопедичними школами), у Великобританії – 15, в Греції (Афінах) та Ірландії – один учбовий заклад, в Італії – 14, Голландії – 7, Португалії – 2, Іспанії – 15.

Університетський рівень освіти для логопеда передбачено в Бельгії, Данії, Іспанії, Франції, Великобританії, Ірландії та Італії. Вважається, що найбільш високий рівень підготовки фахівців забезпечується в Бельгії, Голландії та Португалії. У Германії є відмінності між середнім і вищим рівнями підготовки логопедів [6, с. 224].

У своїх дослідженнях І. О. Нигматуллина та Н. І. Болтакова зазначають, що кожна країна в Європі організовує систему професійної освіти по-різному, проте, можна виділити три основні її моделі. Це навчання на робочому місці, тобто відома система учнівства. Друга модель – навчання в навчальних закладах, де поряд з професійною підготовкою студенти отримують і загальну освіту, однак ці процеси організовуються в окремих спеціальних установах. І третій тип – це інтегрований тип, де студенти здобувають освіту і професійну підготовку в єдиному навчальному закладі, наприклад англійський «tertiary

college» (коледж продовжуваної освіти). Німеччина – яскравий приклад організації професійної освіти по першій моделі. За другою моделлю організують професійне навчання Франція, Італія. Швеція представляє собою реалізацією третьої моделі [5, с. 56].

Професійна підготовка, яку отримують студенти на факультетах логопедії на базі університетів здійснюється за європейськими стандартами міжнародної організації CPLOL та IALP (Standing Liaison Committee of Speech and Language Therapists / Logopedists in the European Union and the International Association of Logopedics and Phoniatics).

У відповідності до стандартів CPLOL, спеціаліст-логопед європейського рівня «є фахівцем у галузі спілкування і мовлення, який лікує всі розлади мовлення, голосу, розмовного та писемного мовлення, незалежно від їх походження, у дітей, юнаків, дорослих і старших. Це професіонал, відповідальний за запобігання, оцінку, лікування і наукове вивчення людського спілкування та пов'язаних із ним розладів. У цьому контексті спілкування містить в собі всі ті процеси, що асоціюються з розумінням і відтворенням розмовного і писемного мовлення, так як і відповідних форм невербальної комунікації») [10, с. 290].

Логопедична освіту має два ступені: бакалаврат і магістратуру. Якщо аналізувати навчальні плани та програми з підготовки фахівців-логопедів на бакалаврському рівні то в них чітко простежується тенденція наступності, поступового ускладнення матеріалу та переходу від більш загальних дисципліни (соціально-економічних, математичних та природничо-наукових) до загальнопрофесійних. Тобто безпосередньо до тих, які більш спрямованні на формування практичних навичок та здібностей студентів. Для прикладу, в Південно-Західному університеті (Болгарія) [8] впродовж першого року програма навчання зосереджена на оволодінні студентами базових знань з таких дисциплін як: фонетика, анатомія і фізіологія людини, введення в медицину, основи медичної генетики та ін. Другий рік навчання супроводжується введенням до навчального плану професійно орієнтованих

дисциплін, а саме: основ логопедії, терапії та реабілітації, розлади голосу тощо. В другому семестрі студенти зобов'язані обрати одну або дві додаткові дисципліни на вибір та мають можливість протягом дня застосовувати свої знання на логопедичній практиці. Впродовж третього та четвертого року навчання здійснюється ознайомлення студентів з особливостями мовленнєвих вад при порушеннях слуху, емоційно-вольових та опорно-рухових розладах; вивчаються аспекти розвитку мовлення та процесу комунікації у людей з кохлеарною імплантацією. В кінці навчання студентів чекають логопедична практика та державні іспити.

Подібною до системи професійної підготовки фахівців-логопедів Болгарії є Греція, Македонія та Фінляндія.

Аналіз змісту планів дав змогу констатувати, що дисципліни, вивчення яких пропонують країни Європи, вже з першого року навчання, зорієнтовані на формування у студентів компетентностей, які є необхідними для майбутньої професійної діяльності, що не є типовим для системи підготовки вчителів-логопедів в Україні. Тож, вивчення досвіду професійної підготовки логопедів у розвинених зарубіжних країнах відкриває нові можливості для її удосконалення в нашій державі.

В цілому можна зазначити, що система професійної підготовки логопедів в країнах Європи є досить потужною та змістовною, такою, що має бути орієнтиром при розробці, на основі компетентнісного підходу, нових Стандартів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем, ступенем бакалавра та другим (магістерським) рівнем, ступенем магістра, з галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 Спеціальна освіта та освітніх програм з їх реалізації в освітній діяльності. При цьому не слід забувати про власні надбання у цьому напрямку.

Література

1. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / [Авшенюк Н.М., Дяченко Л.М., Котун К.В., Марусинець М.М., Огієнко О.І., Сулима О.В., Постригач Н.О.]. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с.
2. Калиниченко А. В. Становление высшего дефектологического образования в России в XX веке – начале XXI века: дис.... канд. пед. наук. Чита, 2014. 193 с.
3. Кащенко В. П. Педагогическая коррекция: Исправление недостатков характера у детей и подростков. Москва: Академия, 2007. 304 с.
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.
5. Нигматуллина И. А. Инновационные направления реформирования профессиональной подготовки учителей-логопедов на основе внедрения модели обучения в течение всей жизни в едином образовательном пространстве. *Европейский журнал социальных наук*. Рига-Москва: АНО «Международный исследовательский институт. 2012. № 5 (21). С. 55–61.
6. Орлова О. С. Состояние логопедической помощи в Западной Европе. *Психосоциальные проблемы психотерапии, коррекционной педагогики, специальной психологии*: Материалы III съезда Российской психотерапевтической ассоциации и научно-практической конференции. Курск, 2003. С. 222–225.
7. Федорович Л. О. Фактори модернізації професійної підготовки логопедів до роботи з дітьми раннього віку. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 23 (234). С. 286–294.
8. Bachelor's Programme in Logopedics. URL : <https://www.swu.bg/media/498660/logo-infopacken.pdf>